

Юлія Лимар,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний університет

«Чернігівський колегіум»

імені Т. Г. Шевченка

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

Успіх розпочатої реформи шкільної освіти в Україні значною мірою залежить від особистості вчителя, його бажання змінюватись, організувати освітній процес по-новому. Це передбачає врахування ним індивідуальних особливостей учнів, створення умов для розкриття їхнього потенціалу; використання сучасних технологій навчання; ініціативності; творчого підходу; організації взаємодії з учнями на засадах партнерства [3]. Відтак необхідне оновлення змісту фахової підготовки вчителя початкової школи, удосконалення форм і методів організації діяльності студентів. Зокрема необхідно підготувати їх до організації освітнього процесу в початковій школі на основі партнерства між усіма його учасниками: учнями, учителем, батьками. Переконана, що навчати студентів особливостям реалізації педагогіки партнерства можливо тільки шляхом організації освітнього процесу на засадах партнерства між студентом і викладачем. Цьому сприяє використання діалогічних, інтерактивних, проблемних методів у процесі фахової підготовки майбутніх учителів для Нової української школи.

Значні можливості у цьому напрямі має використання на заняттях зі студентами філософського діалогу, розробленого і описаного в працях Хельског Хансен Гюро (Норвегія) [4]. Досвід використання філософського діалогу в роботі зі студентами, його переваги та особливості проведення були представлені автором цього методу викладачам ЗВО України в межах міжнародного проекту «Розвиток культури демократії в педагогічній освіті в

Норвегії, Україні та Палестині» (СРЕА-LT-2017/10037) (напрямок «Впровадження демократії в комунікації в освітньому процесі») (2018).

За методикою Хельског Хансен Гюро [4] було розроблено різні види філософських вправ й апробовано їх протягом листопада 2018 року – червня 2019 року у Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка на практичних заняттях з таких педагогічних дисциплін: теорія та методика виховання, основи педагогічних досліджень [2], педагогічні технології в початковій школі, актуальні проблеми сучасної початкової освіти, організація управління освітнім процесом у закладах вищої освіти. Наводимо приклад філософської вправи, розробленої з урахуванням особливостей вивчення майбутніми вчителями початкової школи теми «Педагогіка партнерства».

Вправа «Педагогіка партнерства»

(розроблено на основі вправи D1. Що таке справедливість? [4])

Спеціальність підготовки здобувачів вищої освіти: 013 Початкова освіта.

Навчальна дисципліна: Педагогічні технології в початковій школі.

Тема. Педагогіка партнерства.

Вид заняття: практичне.

Наочність і матеріали: фліпчарт, аркуші для фліпчарту, маркери, стікери.

Мета: формувати у студентів здатність цінувати людську гідність та права людини; виховувати у студентів повагу, відповідальність, здатність приймати невизначеність та неоднозначність; формувати навички аналітичного і критичного мислення, навички слухати та спостерігати, емпатію, навички співпраці; поглиблювати знання та критичне розуміння самого себе; поглибити знання та критичне розуміння студентами теоретичних основ та практичного значення педагогіки партнерства в школі, ролі вчителя в її реалізації.

Методичний опис:

1. Учасники об'єднуються у групи по 3-4 особи. Попросіть їх навести 3 різні приклади реалізації авторитарної педагогіки. Учасники обговорюють ці приклади, вирішують, яку саме ознаку авторитарної педагогіки наведено у трьох різних прикладах. Учасники кожної групи обирають та озвучують найкращий приклад загальній групі. Після презентації кожного з наведених прикладів протягом кількох хвилин учасники груп з'ясовують, які ознаки авторитарної педагогіки наведено в прикладі:

У цьому прикладі ознакою авторитарної педагогіки є те, що ...

Учасники груп записують ці ознаки на аркуші паперу.

2. Учасники порівнюють різні ознаки. Визначають схожі ознаки (за наявності). Учасники визначають найкращу ознаку з урахуванням основних ідей педагогіки партнерства на прикладі авторитарної педагогіки.

3. Потім учасники переходять до наступного прикладу й повторюють цей процес, доки всі групи не поділяться своїми прикладами та ознаками авторитарної педагогіки.

4. Наприкінці учасники груп створюють загальне визначення педагогіки партнерства, у якому враховані всі ознаки, які були запропоновані в різних прикладах.

Способи візуалізації: складання схеми / малюнка / створення таблиці «Ознаки педагогіки партнерства» тощо (за бажанням учасників).

Завдання для рефлексії: учасники обговорюють процес і результати своєї діяльності на практичному занятті у напрямках теоретичної та практичної підготовки до реалізації педагогіки партнерства.

Процес обговорення ситуацій відбувався досить емоційно (окремі випадки викликали у студентів сльози співчуття). Адже більшість прикладів, наведених студентами, сталися з ними, решта – приклади ситуацій, безпосередніми свідками яких вони були.

Під час вибору ситуації для представлення її загальній групі та формулювання на основі її обговорення ознаки педагогіки партнерства (на прикладі авторитарної педагогіки) учасники малої групи обирали найбільш

яскравий приклад і разом формулювали відповідну ознаку. Так, спільними ознаками педагогіки партнерства в усіх групах були: повага до особистості дитини; рівноправна взаємодія всіх учасників освітнього процесу (вчителя, учня, батьків); врахування індивідуальних особливостей дитини (відмова від орієнтації на середнього учня); прийняття різноманітності, інакшості дитини вчителем та іншими дітьми; надання дитині права вибору (змісту завдань, виду діяльності, форми представлення її результатів). Крім вище перерахованих ознак, учасники окремих груп сформулювали ще й такі: заохочення ініціативи учнів; добровільність; рівність усіх дітей; учень – активний учасник освітнього процесу; оцінювання результатів праці дитини, її зусиль, прогресу, а не її особистості.

На основі виділених ознак студентами було сформульовано узагальнене визначення педагогіки партнерства.

Під час рефлексії більшість студентів зазначили, що на занятті вони глибше зрозуміли сутність та основні ознаки педагогіки партнерства; краще усвідомили наслідки авторитарної педагогіки для подальшого розвитку, виховання й навчання дітей; переконалися у надзвичайно важливій ролі вчителя в реалізації педагогіки партнерства.

Отже, результати спостереження за роботою студентів та аналіз результатів виконання ними рефлексивних вправ свідчить про ефективність використання філософських вправ у процесі фахової підготовки майбутніх учителів до роботи в Новій українській школі. Їх використання сприяє розвитку в студентів навичок аналітичного й критичного мислення; комунікативних умінь; уміння аргументовано висловлювати власну думку, відстоювати її; уміння приймати точку зору іншої людини; уміння уникати конфліктних ситуацій або конструктивно їх вирішувати.

Список використаних джерел

1. Компетентності для культури демократії. URL : <https://classroom.google.com/u/0/c/MjI4NTQ1MzM4NTIha/a/Mjg5NDEyMDAxNzNa/details> (дата звернення : 18.05.2019).

2. Лимар Ю.М. Підготовка майбутніх вихователів дітей дошкільного віку до використання спостереження як методу науково-педагогічного дослідження // II International scientific conference «Modernization of the educational system : world trends and national peculiarities» : Conference proceedings, February 22th, 2019. Kaunas : Izdevnieciba «Baltija Publishing». P. 452-454.

3. Нова українська школа : poradnik dla vchytelja / під заг. ред. Н. М. Бібік. К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

4. Helskog, Guro Hansen. Forthcoming February 2019. *Philosophising the Dialogos Way toward Wisdom in Education. Between Critical Thinking and Spiritual Contemplation*. London: Routledge Publishing Ltd.